

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

379 תפ"ט תולדות תש"פ @ שנה 6' תל"ו 379
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: נשמת רבי עקיבא טמונה בראשו של עשו

עיניים שדיבור זה קשור לנשמת רבי עקיבא שנתן תבן לאליהו הנביא, אם כן יפלא איך יתפרש לפי זה מה ששאל: "היאך מעשרין את המלח" בקשר לנשמת רבי עקיבא.

ונראה להוסיף על דברי קדשו, מובא במסכת כלה (פרק ג'): איכא דאמרי ממולח. איכא דאמרי ממלא מקום אבותיו. מ"ד ממולח דכתיב "ממולח טהור" שצריך תלמיד חכם להיות ערב לכל אדם ולא יהא קדירה שאין בה מלח. ע"כ.

הרי לנו כי התנאי של תלמיד חכם להיות "ממולח", היינו ערב לכל אדם.

והנה הגמרא בכתובות (סב:) מביאה שכל רצונה של רחל בת כלבא שבוע להינשא אל רבי עקיבא על אף היותו רועה צאן ועם הארץ, מחמת שראתה בו שהוא "צנוע ומעיל" שהכוונה היא למידות טובות. וכמו שפירש המהרש"א שם: צנוע הוא ממידות הטובות כמו"ש "ואת צנועים חכמה וגו'", "והצנוע לכת עם ה'". ובמשנה הוי צנוע כו'. ומעיל, היינו שהיה נוח לבריות וכל שהוא נוח לבריות נוח למקום אבל עדיין היה חסר ממנו למוד תורה ואמרו ולא עם הארץ חסיד ועל כן אמרה ליה אי מקדשנא לך אזלת לבי רב כו'. עכ"ל.

כמו כן הגמרא בשבת (קכז:) מאריכה במעשה על עובד שעבד במשך שלש שנים ולבסוף בעל הבית לא שילם לו את משכורתו ודן אותו לכף זכות. יע"ש באריכות המעשה. ובחתם סופר שם כתב עיין תשו' רמ"ע מפאנו (סימן ס"ג) שכתב בשם השאילתות, דאותו בעה"ב היה רבי אליעזר בו הורקנוס והשכיר היה רבי עקיבא כשהיה עם הארץ וכו', מזה יש להבין שגם כשהיה עם הארץ היה בעל מידות טובות. ע"כ. ולכן נאה דורש נאה מקיים כי רבי עקיבא הוא בעל המימרא (ירושלמי נדרים ל:): "ואהבת לרעך כמוך". זהו כלל גדול בתורה. ע"כ.

אותם המידות הטובות והנאצלות שהיו לו לרבי עקיבא הם שיצרו אצלו את הכלי קיבול להתעלות ולהתעצם בלימוד התורה ולדרוש תילי תילין של הלכות על כל קוש וקוש.

נמצא כי ה"מלח" מסמל על מידות טובות, ומשום כך, אשת לוט שהיה חסר לה מידות טובות נהפכה ל"נציב מלח".

לפי זה יש לומר כי כששאל עשו את יצחק: "אבא היאך מעשרין את המלח ואת התבן", השיג יצחק ברוח הקודש את קולו של רבי עקיבא שנשמתו היתה גנוזה בראשו של עשו שגילה בזה את גודל מידותיו הטובות של רבי עקיבא המרומזים במלח.

בזה נבין מה שכתב הגר"ח פלאגי בספרו כף החיים (סי' י"ב אות ז') וז"ל: כשאומר בפיטום הקטורת "ממולח טהור" קודש", יכין בשם הקדוש היוצא מסופי התיבות דהוא רח"ש, דיש בו כח לגרש החיצונים ויועיל לזכירה. וכמו שכתוב בספר שערי חיים על הפסוק (תהילים מ"ה, ב') רחש לבי דבר טוב. ע"ש.

ולכאורה, מה השייכות בין "ממולח טהור קודש" לזכירת התורה?

ולפי דרכינו שכדי לזכות להיות תלמיד חכם עליו להיות "ממולח טהור" - ערב לכל אדם.

וכן מצינו במסכת עירובין (נד.) שמהפסוק (משלי א', ט') "וענקים לגרורותיך" לומדים שני דברים אשר על ידם יזכור הלומד את לימודו. האחד, "יושב ומחזר על תלמודו". והשני, "נעים ומרוצה לבריות".

בפרשתנו פרשת תולדות מובא דבר פלא: אהבתו של יצחק אבינו לעשו הרשע, כמו שנאמר (כ"ה, כ"ח): "ויהאב יצחק את עשו כי ציד בפיו". ופירש רש"י: "יודע ציד, לצוד ולרמות את אביו בפיו, ושואלו אבא היאך מעשרין את המלח ואת התבן, כסבור אביו שהוא מדקדק במצוות".

בספה"ק מאור עיניים מביא בשם כתבי האריז"ל, שיצחק אהב את עשו כי ציד בפיו, כי נשמת רבי עקיבא היתה מדברת מפיו, כי היתה כלולה בו בבחינת ראש של עשו. כלומר מה שכתוב שיצחק אהב את עשו: "כי ציד בפיו", הכוונה בזה כי כשדיבר עשו שמע יצחק את קולו של רבי עקיבא, שנשמתו היתה שבויה בראשו של עשו, בוקע מפיו של עשו.

בהמשך הדברים מוסיף המאור עיניים לבאר, כי בעצם שמע יצחק את קולן של כל נשמות התנאים שהיו שבויים בראשו של עשו: רבי עקיבא, רבי מאיר, שמעיה ואבטליון, אבל את קולו של רבי עקיבא שמע יותר מכולם, ובלשון קדשו: "כי מה שכתוב ציד בפיו, רצה לומר ציד הנשמות הקדושות שהיו מלובשין בפיו, היו מדברין ממנו מפיו אותן נשמות, בשעה שהיה מדבר עם יצחק, שהיה משיג זה, וביחוד נשמת רבי עקיבא שהיתה כלולה בו".

על פי זה מבאר המאור עיניים את דברי רש"י: "יודע ציד, לצוד ולרמות את אביו בפיו, ושואלו אבא היאך מעשרין את המלח ואת התבן, כסבור אביו שהוא מדקדק במצוות".

וזאת על פי דברי הגמרא בנדרים (ג.), כי אחרי שנשא רבי עקיבא את רחל בת כלבא שבוע, הדירה אביה מכל נכסיו וגירשה מביתו, והיו ישנים בבית התבן בלי כר וכסת. מספרים לנו חז"ל שבא אליהם אליהו הנביא ז"ל ונדמה להם כבן אדם וקרא אליהם מהפתח, אמר להו: תנו לי קצת תבן, כי אשתי ילדה ואין לי מאומה להשכיב אותה עליו. אמר לה רבי עקיבא לאנתתיה: ראי אדם שאפילו תבן אין לו.

ופירש הר"ן, שאליהו בא לנחמם שיש עניים יותר קשים מהם. והנה אף שאינו מפורש בגמרא, אבל ברור שרבי עקיבא נתן לאותו עני - אליהו הנביא, תבן שיוכלו הוא ואשתו לישון עליו. לפי זה אומר המאור עיניים, כי כששאל עשו מיצחק אביו איך מעשרים את התבן, אף שעשו עצמו התכוון לרמות את אביו שהוא מדקדק במצוות. אולם יצחק שמע ברוח קדשו את קולו של רבי עקיבא בוקע מפיו של עשו, ורומז לו על התבן שהוא עתיד לתת בעניונו לאליהו הנביא, לכן אהב את עשו בחשבו שגם הוא מדקדק במצוות.

הנה הדברים בלשון קדשו: "וזה שאמרו רז"ל על פסוק כי ציד בפיו, שהיה שואל אבא איך מעשרין את התבן ואת המלח... ונודע כי רבי עקיבא נשא בתחילה את בת כלבא שבוע, והדירו ממנו הנאה, והיו שוכבין על תבן, ובא אליהו ז"ל ואדמי ליה כגברא עניא, וביקש מהם תבן באמרו שאשתו ילדה וצריכה לשכב על תבן, ונתן לו רבי עקיבא תבן. וזהו מידה טובה מאוד, וכל זה צפה והשיג יצחק אבינו ע"ה, כי בשעת דיבורו עמו היה אומר לו, רצונו לומר היה מדבר עמו אותו ניצוץ הקדוש שעתידי ליתן צדקה מתבן, שהוא רמז על נשמת רבי עקיבא".

אמנם ראוי להעיר שהרי ברש"י מבואר שעשו שאל את יצחק: "אבא היאך מעשרין את המלח ואת התבן", ולפי המבואר מדברי המאור